

Notat om regulering af atomkraft

Center
El, vand og VE på land

Kontor
El og sikkerhed

Dato
28. juni 2024

J nr. 2024 - 1177

/ JOFMA

Indeværende notat redegør for reglerne for etablering og drift, herunder test, tilsyn, sikring og affaldshåndtering ifm. atomkraft i Danmark.

Reglerne for test af atomkraft

Flere ministerier har ressort på atomkraft. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ressort på strålebeskyttelsesloven og atomanlægsloven, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har ressort på elforsyningsloven, Forsvarsministeriet har ressort på beredskabsloven, og Uddannelses- og Forskningsministeriet har ansvaret for Dansk Dekommissionering, der bl.a. varetager afviklingen af de nukleare anlæg på det daværende Forskningscenter Risø. Sundhedsstyrelsen og Beredskabsstyrelsen udgør tilsammen Danmarks nukleare tilsynsmyndigheder, der skal inddrages ved behandling af ansøgninger om bygning og drift af nukleare anlæg, og udøver tilsyn med nukleare anlæg for at opretholde den nukleare sikkerhed. Sundhedsstyrelsen udøver desuden tilsyn med efterlevelse af strålebeskyttelseslovgivningen.

Etablering og drift, herunder test

Folketinget besluttede i 1985, at atomkraft ikke skal indgå i den danske energiplanlægning. Beslutningen blev truffet på baggrund af en udredning vedrørende kernekraftens sikkerhed, økonomi og affaldsopbevaring. Derfor indeholder elforsyningslovens § 11, stk. 6, et forbud mod etablering af nukleare produktionsanlæg med henblik på elproduktion. Hvis et nukleart anlæg producerer el, er det forbudt iht. elforsyningsloven. Det gælder uanset, om der er tale om produktion til det kollektive elnet, direkte linjer eller interne elforbindelser – og uanset om der er tale om et anlæg i konventionel drift eller et testanlæg. Hvis et anlæg derimod ikke producerer el, er det ikke omfattet af elforsyningsloven.

Bygning såvel som drift af et reaktor anlæg (nukleart anlæg), herunder testanlæg og små modulære reaktorer, kræver godkendelse af indenrigs- og sundhedsministeren. Dette følger af lov nr. 170 af 16. maj 1962 (atomanlægsloven, § 4). Godkendelse meddeles på de vilkår, som er påkrævede af hensyn til sikkerhed og andre væsentlige almene interesser. Indenrigs- og sundhedsministeren kan efter dette retsgrundlag godkende bygning og drift af nukleare anlæg. Det har efter atomanlægsloven ikke betydning, til hvilket formål et nukleart anlæg etableres.

Atomanlægsloven indeholder imidlertid ikke bestemmelser om eksempelvis placering, byggeri, test, drift, afvikling og affaldshåndtering m.v.

Ved ansøgning om godkendelse til *bygning* af et nukleart anlæg skal de nukleare tilsynsmyndigheder forelægges en foreløbig sikkerhedsrapport, inden byggeriet påbegyndes. Den foreløbige sikkerhedsrapport skal indeholde en teknisk beskrivelse af anlægget og dets kontrol- og sikkerhedsanlæg, samt en beskrivelse af anlægsområdet og dets omgivelser.

Ved ansøgning om godkendelse af *idriftsættelse* af et nukleart anlæg, skal de nukleare tilsynsmyndigheder forelægges en endelig sikkerhedsrapport. Sikkerhedsrapporten skal indeholde en sådan teknisk beskrivelse af anlægget, at den kan danne grundlag for en fuldstændig vurdering af anlæggets sikkerhed.

Drift af et nukleart anlæg er desuden underlagt krav jf. strålebeskyttelsesloven, og kræver derfor tilladelse fra Sundhedsstyrelsen. Det følger af bek nr. 699/2019 §§ 1-9 samt bek nr. 670/2019 §§ 1 og 5. Før et nukleart anlæg sættes i drift, skal virksomheden udarbejde en sikkerhedsvurdering. Sikkerhedsvurderingen skal adressere alle aspekter af anlægget og driften heraf, som er relevante for sikkerhed og strålebeskyttelse. Sikkerhedsvurderingen udgør en del af grundlaget for Sundhedsstyrelsens beslutning om at meddele tilladelse efter strålebeskyttelsesloven, og fastsættelsen af evt. vilkår knyttet hertil.

Tilsyn

Nukleare anlæg er under bygningen såvel som under drift undergivet tilsyn af de nukleare tilsynsmyndigheder. De nukleare tilsynsmyndigheder kan meddele pålæg, som er fornødne for at sikre overholdelse af vilkår for godkendelsen af anlægget, eller som i øvrigt skønnes nødvendige af sikkerhedsmæssige grunde, ligesom de i påtrængende tilfælde af sikkerhedsmæssige grunde kan forlange brugen af anlægget standset for en vis tid. Det fremgår af atomanlægsloven.

Sundhedsstyrelsen fører desuden tilsyn med, om de relevante bestemmelser i strålebeskyttelseslovgivningen efterleves samt evt. vilkår knyttet til en tilladelse til drift. Sundhedsstyrelsen kan forbyde drift, der strider mod loven mv., eller påbyde, at sådanne forhold bringes i orden straks eller inden en nærmere angivet frist.

Sikring

Hvis der til drift af et reaktoranlæg indgår nukleart materiale, skal anlægget såvel som det nukleare materiale være omfattet af sikringsmæssige foranstaltninger med henblik på at modvirke sabotage og tyveri mv. De trufne foranstaltninger skal indgå i en sikringsplan, som skal godkendes af Beredskabsstyrelsen. Dette følger af beredskabslovens kapitel 7a.

Hvis der til drift af et reaktoranlæg indgår radioaktive materialer, herunder nukleare materialer, i mængder der overstiger fastsatte grænser, kan Sundhedsstyrelsen beslutte, at sikringsmæssige krav herunder krav om udformning af sårbarhedsvurdering, sikringsplan og beredskabsplan finder anvendelse. Dette fremgår af bek. nr. 670/2019, kapitel 12.

Affald

Dansk Dekommissionering er en statslig institution under Uddannelses- og Forskningsministeriet, der modtager, behandler og opbevarer affald fra brug af radioaktive materialer i Danmark i henhold til cirkulære om Dansk Dekommissionering (CIR1H nr. 9261 af 11. marts 2022). Dansk Dekommissionering har til opgave at demontere seks nukleare anlæg, der stammer fra Forskningscenter Risø, og samtidig er Dansk Dekommissionering også Danmarks eneste modtagestation for radioaktivt affald.

I forbindelse med tilladelse til etablering og drift, herunder test, af atomkraft vil der blive opstillet krav til håndtering af affald, herunder forpligtelsen til overdragelse til Dansk Dekommissionering.

Forpligtelsen til overdragelse af radioaktivt materiale – der ikke skal anvendes af virksomheden – samt radioaktivt affald, er omfattet af reglerne i radioaktivitetsbekendtgørelsen (BEK nr. 670 af 1. juli 2019). I praksis betyder det, at affaldsemner skal afleveres til Dansk Dekommissionering, som behandler og opbevarer affaldet.

Affaldsemnerne skal anmeldes til Dansk Dekommissionering via en online-formular, og ejeren af affaldet er ansvarlig for at transportere og aflevere affaldet til Dansk Dekommissionering efter nærmere aftale. Processen for overdragelse af affald fremgår af Dansk Dekommissionerings hjemmeside (<https://www.dekom.dk/>).